

Tiggare irriterar varannan finländare

I veckan kom tidningarna Karjalainen och Keski-Suomalainen ut med en undersökning, som visar att var femte finländare har gett pengar åt de så kallade tiggarna. Undersökningen, som publicerades i sin helhet i går, visar också att det i regel är Kristdemokraterna som oftast ger pengar till de här människorna – sex av tio ska ha gjort det. Mest sällan öppnas centerpartisternas och socialdemokraternas plånböcker.

Undersökningen visar dessutom att varannan finländare irriteras över att tiggare syns i vår gatubild och att kvinnor är mer kritiska än män.

De här människorna, som brukar benämnas tiggare, är romer från främst Rumänien och Bulgarien. De befinner sig i Finland för att tjäna pengar som de skickar hem till den familj och släkt som är kvar i hemlandets fattiga förhållanden.

Alla är ingalunda "tiggare", utan en allt större del försöker numera skrapa ihop inkomsten genom att sälja tidskriften Iso Numero. En av dem är Nadja, en annan hennes man Costica.

De säljer sina tidskrifter även i dag, när resten av landet stillnar inför valfinal.

Det är möjligt att försvarsministerposten övertas av en av Haglunds argaste kritiker, Sannfinländarnas Jussi Niinistö, som lett riksdagens försvarsutskott under den här valperioden.

Marianne Lyden i Tant Blomsterhatt på sidan 34

Söndag

I dagens tidning

● Vecka 16

● Namnsdag i dag

Svenska: Bernhard, Bernt.

Finska: Pilvi, Päivi. Ortodoxa:

Johannes, Juha, Juhani, Nuutti.

● Namnsdag i morgon

Svenska: Arla, Tindra.

Finska: Lauha, Nella. Ortodoxa: Ale,

Aleksanteri, Feodor, Heikki, Santeri.

● Vädret.

Se sista sidan eller hbl.fi/vader

Solen upp ner

Borgå 5.49.....20.46

Hangö 6.02.....20.55

Helsingfors .. 5.53.....20.48

Jyväskylä 5.41.....20.53

Uleåborg 5.30.....21.07

Utsjoki 4.51.....21.35

4.....	Reportage
10.....	Finland
18.....	Världen
24.....	Lokalt
28.....	Sport
32.....	Ledare
33.....	Debatt
36.....	Kultur & nöje
44.....	Resor
49.....	I dag
54.....	Evenemang
58.....	Fonder
60.....	Tv & radio
63.....	Serier
64.....	Väder

”Ålänningarna lever i en trygg fantasivärld”

Försvarexperten Tomas Ries tycker att Åland har orsak till oro och jämför Ålands demilitariserade status med att man låter bli att teckna en brandförsäkring.

● Sidan 10

Ett dygn med Nadja

FOTO: EVY NICKSTRÖM

Reportage

NYHETSCHEF
Markus West
markus.west@ksfmedia.fiFEATURE- OCH TEMACHEF
Marita Granroth
marita.granroth@ksfmedia.fiFacebook: HBL - Hufvudstadsbladet
Twitter: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

Moderskärlek

TEXT JEANETTE BJÖRKQVIST
FOTO EVY NICKSTRÖM

Om Nadja var ensam skulle hon inte övernatta här. Hon skulle hellre välja en soptunna, vilken som helst utan lås. För det här huset är vidrigt, säger hon, och det mest vidriga är inte den genomträngande fukten eller den unkna lukten av förmultnade golvbräder utan det är urinstanken som verkar ha ätit sig in i den förfallna byggnadens alla konstruktioner och i allt det bråte som ligger utspritt på golven i de några rum som döljer sig bakom den trasiga fasaden.

Bråtet består av tunna täcken, av kläder som knölats ihop till madrasser, av några plastpåsar med tillbehör som förvaras här under de dagar de måste hålla sig borta, rädda för att även detta gömställe ska avslöjas så någon åter kommer och tvingar ut dem under bar himmel.

För det har hänt tidigare, och det ska hända igen, trots att ingen annan använder den övergivna byggnaden. Den står där tom, omgiven av ett högt metallgaller lite vid sidan av stadens hetsigaste brus men ändå så pass nära att tiotals människor har kunnat göra det till en nattlig förvaringsplats för trötta kalla kroppar och enstaka ägodelar som man inte mäktat släpa med sig under sina dagliga vandringar runtom staden.

Ficklampor, vattenflaskor, tält. Något klädesplagg, slitna täcken, en bit mat som sparats till natten.

I några knutar vid sidan av sovplatserna finns stora berg av allehanda sopor.

Jag skulle hellre sova utomhus i ett tält, och slippa den där lukten. Men vi äger inget tält, inga täcken, inga dynor så min man tycker ändå det är bättre att också vi övernattar här, säger Nadja.

Mannen, det är Costica, och bland många kärlekshistorier hör deras till de mer lyckliga.

Hon var 13 och han 16 då de träffades. Tyckte uppstod så gott som genast men det krävdes några rymningar hemifrån innan bägges familjer insåg att det inte går att hindra de här unga tu.

Jag visste genast att det är henne jag vill ha, säger han och ler varmt.

Ett drygt år efter att de slog sig ihop föddes den första sonen – i dag 22 år gammal – och han följdes av fyra flickor och ytterligare en son, som nu är fem år gammal. Nadja är 36, Costica närmar sig 40. Någon kunde tänka att de är äldre än så. Ett liv utomhus tår på både kropp och sinne.

Den yngsta sonen Armando befinner sig just nu tillsammans med sina syskon i Nadjas barndomshem i en liten rumänsk stad nära Moldaviens gräns, ungefär 2 000 kilometer ifrån sin mamma och pappa. Senast de alla sågs var under ett par månader kring årsskiftet, då föräldrarna unnade sig en längre semester hemma.

Jag tänker på dem precis hela tiden. Den minsta är så ledsen, och varje gång vi ringer hem gråter han och upprepar hela tiden "mamma, mamma". Han var ju bara två år gammal och systemen tre när Costica och jag måste åka utomlands för att tjäna. De kunde inte förstå varför vi måste åka bort från dem.

Det var inget lätt beslut att lämna sin familj, särskilt inte då föräldrarna första gången reste och barnen gråtande sprang efter bilen som for i väg med dem. När Nadja drar sig till minnes den stunden och sin allra första tre dygn långa bilresa till Finland rämnar hennes annars så starka fasad. För en stund avbryter tårarna vårt samtal.

Jag grät hela vägen till Finland. Jag gråter fortfarande när jag tänker på honom och de andra. Ni måste förstå att om det fanns ett enda annat alternativ så skulle jag aldrig vara här, jag skulle vara hemma med mina barn.

Problemet är att varken hon, eller de andra rumänska och bulgariska romerna, som befinner sig i Finland eller andra EU-länder, ser andra alternativ än att lämna hemlandet för att söka ett sätt att försörja dem som måste stanna hemma.

Bakom deras resor utomlands ligger ofta usla och alternativlösa levnadsvillkor hemma. Jakten på ett bättre liv och bättre inkomster har genom alla tider varit en drivande kraft bakom migrationsströmmarna i världen, men dilemmat som uppstått i de EU-länder dit romerna anlänt sedan EU:s gränser öppnades 2007 är att ingen verkar tycka att just den här gruppen av människor borde ha fått röra på sig.

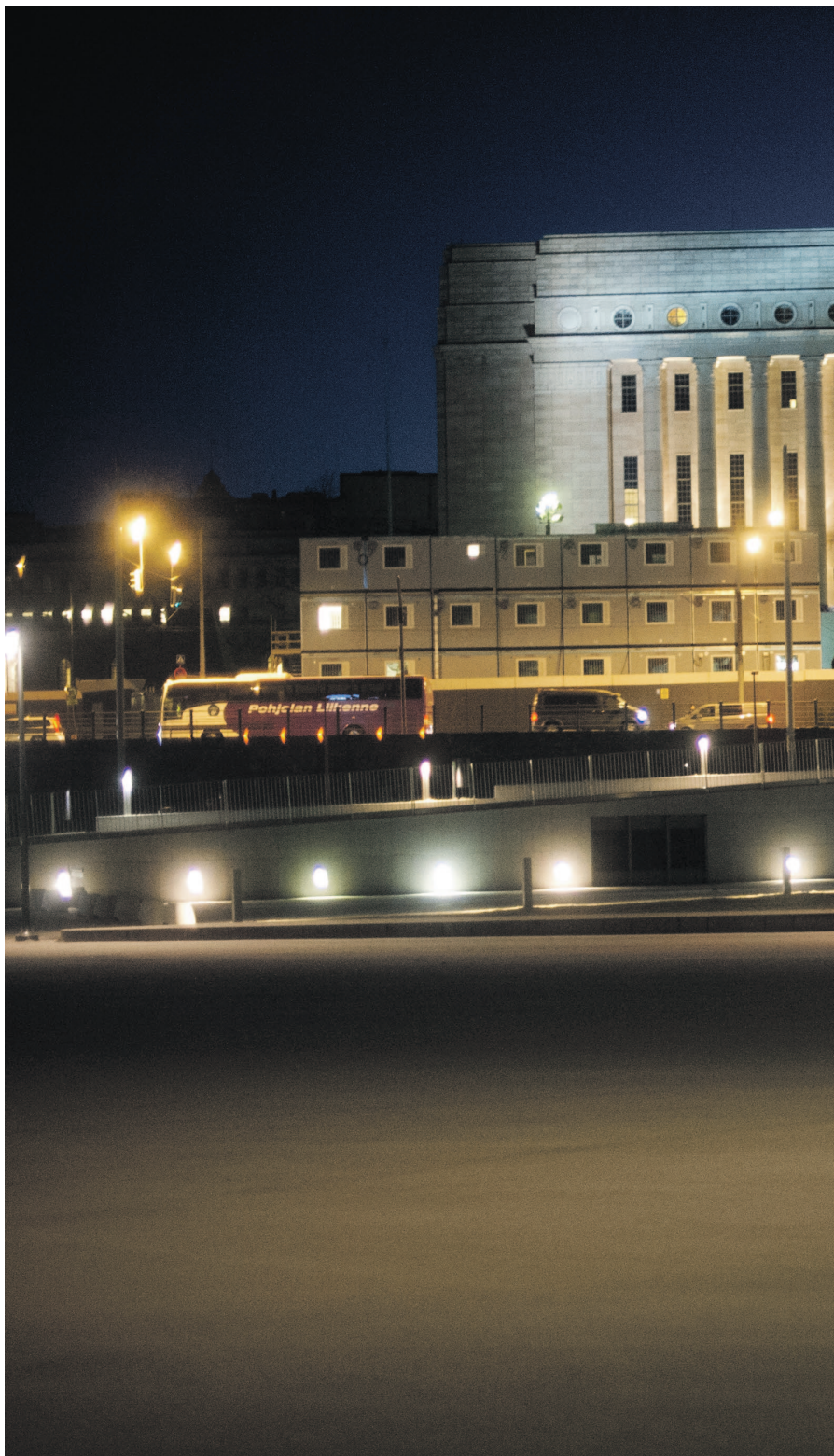
Därför har det vidtagits en rad olika åtgärder som ska göra mottagarländerna oattraktiva. För Finlands, och de nordiska ländernas del, har det bland annat handlat om att diskutera tiggeriförbud, förbjuda upprättande av olagliga läger och att inte erbjuda någon sådan grundläggande service som skulle kunna locka fler till våra gator.

Det är bara det att Nadja, och de andra, förhåller sig väldigt pragmatiskt till att så många människor helst inte vill veta av dem. De förhåller sig rentav förstående till att många är arga på dem.

Det finns sådana som stjäla. Jag skulle aldrig någonsin stjäla utan hellre gå hungrig. Men om man sett någon ta en plånbok så ser man alla andra med samma ögon och då förstår jag att finländarna inte vill köpa tidningar av mig eller ge pengar till mig.

Kanske gör tanken på fem minderåriga barn, en mamma med hälsoproblem och en syster med fem barn som ständigt väntar på ekonomisk hjälp.

LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA

Nyheter | Sport | Ledare & debatt | Kultur & nöje | I dag | Väder

Helsingfors 2015: Ett tjugotal personer inväntar midnatt. Då töms staden på folk så att de i skydd av mörkret vågar smyga in i det som väl måste betraktas som deras finländska förvaringsplats – en fuktig, förfallen, kall och övergiven byggnad där de egentligen inte alls får vara.

Reportage

miskt stöd därhemma det lättare att utstå verbala påhopp, fullständig ignorans och odrägliga levnadsförhållanden.

– Vi har ett hus och ingenting annat hemma. Vår fjortonåriga flicka har aldrig fått gå i skola, men de yngre – fem, sex och åtta – går i skola och det kostar. Man måste ha mat med sig till skolan, och böcker och annat skolmaterial kostar. Kläderna kostar, maten kostar, elektriciteten kostar och det kostar att ha ett hus. Mamma är sjuk och det kostar, för det lilla bidrag hon får av staten räcker inte till vård, säger Nadja.

Det är under en stund den här kyliga vårdagen då hon motvilligt tar en kort värmande

paus inne på Centralstationen tillsammans med oss. Egentligen, förklarar hon, borde hon stå utanför stationen och pränga ut högen av den nyaste *Iso Numero*, som hon tidigare kvitterat ut på romernas stödcenter Hirundo, grundat i en källare i Sörnäs på ruinerna av den nermegade verksamheten i Fiskehamnen som senast då HBL skrev om Östeuropas romer 2010 fungerade som någon form av tillhåll för de här människorna.

Då, 2010, talades det väldigt mycket om att förbjuda tiggeri och provisoriska läger, om vilken slags kriminalitet som eventuellt omger de här gästerna och om hur finska barnskyddsmyndigheter hade börjat hota med att omhändertaga romska

barn i Finland därför att de som fått följa med på föräldrarnas resa hölls i förhållanden olämpliga för barn. Varken då, eller nu, talades det riktigt på djupet om hurdana förhållandena i hemländerna var för dessa människor och deras barn. I stället verkade hela diskussionen, inklusive den om barnskyddsåtgärder, vara en del av alla de åtgärder det finländska samhället ville vidta för att jaga romerna tillbaka hem.

Åtgärderna fungerade inte särskilt bra. Romerna stannade kvar, också efter att Helsingfors stad beslöt att bokstavligt meja ner den byggnad i Fiskehamnen, där unga aktivister erbjudit skydd åt dem. De stannade kvar trots att myndigheterna började jaga bort alla dem som upprät-

” Jag skulle aldrig stjäla utan hellre gå hungrig. Men om man sett någon ta en plånbok så ser man alla andra med samma ögon och då förstår jag att finländarna inte vill köpa tidningar av mig.

tade olagliga läger någonstans i stan. Det betydde i praktiken att alla försök att övernatta i bilar eller tält omöjliggjordes, med resultatet att romerna numera är hänvisade att söka nattligt skydd i övergivna byggnader, eller någonstans där ingen ser dem.

Det som däremot verkar ha haft effekt var hoten mot barnen. I motsats till för drygt fem år sedan syns i praktiken inga barn till i Finland eftersom de flesta föräldrar valt att lämna dem hemma, omhändertagna av olika slags hopträcklade sociala nätverk.

– Barnen växer upp med sin mor-mor. Hon är sjuk, men klarar det ändå. Om det går dåligt för henne vet jag inte hur vi ska klara det, konstaterar Nadja.

Fem år efter vårt senaste reportage har något annat också hänt. Den allra argaste debatten har mattats av, medborgaraktivismen som i stort sett ensamt bär det sociala ansvaret för de här människorna har vuxit och utvidgats.

Ganska oförändrad är däremot offentlighetens vana att svänga sig med begrepp som "tiggare" och "problem", liksom att de här människorna fortfarande främst fått förlbi anonyma bildsättningar invid rapporter om "tiggarpromblem", där de som kommer till tals är myndigheter och politiker av olika slag.

"Chockerande fenomen i Helsingfors – så här slår tiggarna till mot oskyldiga offer"

*"Tiggarna tillbaka i Helsingfors"
"Politikerna tvistar igen om tiggarna"*

Så lyder några av rubrikerna från de senaste åren.

Ändå har varken Nadja eller Costica gått omkring med en burk sedan organisationen Kultti 2012 lyckades med konststycket att etablera brittiska *Big Issues* systertidning *Iso Numero* också i Finland. Tanken bakom tidningen är att den som behöver extra inkomster kan köpa den för två euro och sälja den för fem. De tre euron som utgör mellansumman går oavkortat till försäljaren. Försök med liknande

LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA

Nordiska lösningar

● I Finland skrev 102 riksdagsledamöter i fjol under en lagmotion som skulle tvinga tiggare att registrera sig. Första undertecknare var Arto Satonen (Samli). Ärendet gick inte vidare under den avgående riksdagen. Aggressivt tiggeri är förbjudet i Helsingfors. Det är också upprättande av olagliga läger, vilket i praktiken betyder att de kan köras bort genast om de försöker slå sig ner någonstans med bil, tält eller på annat sätt. I Finland uppskattas antalet östeuropeiska romer just nu vara 200–300.

● I Sverige föreslog borgerliga Moderaternas riksdagsledamot Cecilia Magnusson i höstas ett förbud mot tiggeri. Hon menade att det gäller att "ta bort en av de värsta riskerna för att fat-

tigdom permanentas". Dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt var emot hennes förslag liksom alla riksdagspartier förutom Sverigedemokraterna.

● I Danmark är tiggeri förbjudet när det är fråga om aktiv handlingar så som att ställa sig framför någon och be denne om pengar. I första hand ger polisen en varning och om tiggeriet fortsätter kan det resultera i upp till 6 månaders fängelse.

● Norge hävde sitt förbud mot tiggeri 2005. År 2013 ändrades polislagen så att kommunerna kunde sätta villkor för penninginsamlingen och göra upp register. Den nya regeringen bestående av Høyre och Fremskrittspartiet införde i april i fjol möjlighet till lokala tiggeriförbud.

EN DAG I NADJAS LIV. Vardagar, då stödcentret Hirundo är öppet, brukar inledas med ett morgonmål och en kopp kaffe innan Nadja går på jobb. För hennes del är jobbet att sälja tidskriften *Iso Numero*, vanligtvis utanför Centralstationen. På kvällen äter hon och maken Costica dagens enda mål mat. Först vid midnatt brukar de våga dra sig tillbaka till den byggnad som fungerar som deras tillfälliga boning.

Reportage

satsningar har gjorts i Helsingfors tidigare, men av olika anledningar har det aldrig uppstått ett så stort intresse bland inhemska fattiga att tjäna extra att satsningarna skulle ha tagit fart.

Den saken ändrades egentligen då romerna från Östeuropa, främst Bulgarien och Rumänien, insåg att det skapats ett alternativ till deras tidigare intjäningsmöjligheter som bestått av att samla tomflaskor, spela musik eller tigga. I dag säljs den övervägande upplagan av *Iso Numero* av romer och det synliga tiggeriet har minskat, även om en del fortfarande tyr sig till den metoden.

– Vi har också försökt tigga, men det går dåligt och för det mesta tittar ingen ens åt mitt håll. Så nu säljer vi bara tidningen, båda två. Costica står vid Stockmann, jag har tagit platsen vid järnvägsstationens huvudingång. Det är den bästa platsen och det finns många andra som vill ta den av mig, men jag säger att jag har en stor familj att försörja, att jag måste få stå där, säger Nadja.

Den bästa platsen betyder att det ständigt rör sig mängder av människor på väg från eller till Centralstationen under de tio till tolv timmar som Nadja varje dag i alla väder står här med sina tidningar. Bra dagar säljer hon fyra, fem eller fler, sämre dagar ingen alls.

Det hela är oförutsägbart och visst är det frustrerande att gå på gång räcka fram en tidning till folk som fullständigt ignorerar dig och inte ens bemödar sig om att säga "nej tack".

– Ibland har det hänt att någon blir arg, så som en berusad kvinna som mitt på dagen kom och slog ner alla tidningar ur mina händer. Men

de flesta låter bara bli att köpa ut-an att gå till angrepp mot mig, säger hon.

Vi sitter med Nadja under ett av hennes vanliga arbetspass, en av de dagar när det lynniga och kalla vårregnet för en stund upphört. Arbetsdagen utomhus har börjat före klockan tio, efter ett snabbt besök på Hirundo där Costica och hon har fått i sig ett morgonmål.

Vid 14-tiden har Nadja sålt en enda tidning. Under de följande timmarna som kryper fram sträcker hon hundratals gånger fram tidningen till dem som är på väg någonstans och om och om igen sänker hon handen med den osålda produkten.

Efter klockan 18 börjar solen sjunka och Costica dyker upp.

Han har inte sålt en enda tidning, Nadja har sålt fem.

” Jag har sagt till barnen att de inte ska gråta efter mig, att jag ska skicka choklad till dem. Men mina minsta barn säger att de inte vill ha choklad, de vill ha mamma.

Vinsten som blir kvar i handen är femton euro. Det betyder en timlön på ungefär 50 cent för de timmar hon vandrat av och an utanför stationen, bara stenkast från alla andra landsmän och -kvinnor som med ungefär samma framgång försökt sälja tidningarna.

– En bra dag, fem tidningar, säger hon, övertygad om att det är vi som gett henne god lycka.

Pengarna räcker till en bit franskt bröd och ett revbensspjäll, som vi köper i stationens större mataffär för drygt åtta euro. Parets middag avnjuts på en mur utanför stationsbyggnaden. Båda två fryser, men att sätta sig inomhus vill de inte utsätta sig för.

– Vi blir omedelbart bortkörda av vakterna. Nu har vi jobbat hela dagen och inte ätit någonting alls. Vi är så hungriga att vi vill kunna äta i fred

och det går bara om vi håller oss ut-
omhus, säger Costica.

Pengarna som är kvar efter da-
gens jobb borde räcka till att köpa ett
telefonkort så att de kan ringa bar-
nen, och till att skicka i väg pengar
med den äldsta sonen som snart ska
resa hem.

– Jag har sagt till barnen att de
inte ska gråta efter mig, att jag ska
skicka choklad till dem. Men mina
minsta barn säger att de inte vill ha
choklad, att de vill ha mamma. De
är med mig hela tiden, hela tiden.
Det har hänt att jag är väldigt hung-
rig, men när jag ska börja äta tänker
jag på dem, på att de kanske inte fått
någon mat alls. Då går jag hungrig
själv, säger Nadja.

Men den här gången äter hon,
första gången sedan i mor-
se. När middagen är klar

sträcker de på sig. Costica beklagar
sig över magont och ihållande ross-
lande hosta, ett problem som plågat
hon länge. Eftersom han, liksom
den stora delen av de andra unge-
fär 200 romer som befinner sig i hu-
vudstadsregionen, saknar sjukför-
säkring är de förvisade till den fri-
villiga Global Clinic-verksamheten,
som regelbundet tar emot pappers-
lösa och andra som sorterats utan-
för den offentliga vården.

Här möter läkarna allt från kro-
niska och utdragna hälsoproblem till
infektioner och akuta tillstånd som
skulle kräva mer avancerad medi-
cinsk vård. För de tre personer som
jobbar vid Hirundo går också en be-
tydande del av arbetstiden åt till att
debattera romers möjlighet att få till-
gång till akut offentlig vård, vilket in-
te borde vara ett problem.

Costica har inte orkat söka hjälp

för sina besvär, men misstänker att
han måste läggas in på sjukhus då
han kommer hem i slutet av måna-
den. Då gäller det att försöka sälja
ännu fler tidningar så förtjänsten
räcker till allt som ska betalas.

– Min äldsta flicka ringde och sa
att hon behöver nya skor. De kostar
tio euro. Mamma behöver hela tiden
pengar till mat till barnen. Det är in-
te lätt att inte kunna ge sina barn
allting de vill ha och behöver, saker
som andra barn har men inte de, sä-
ger Nadja.

Vad är det som de allra mest vill ha?

– Mat och kläder.

Tror du på en bättre framtid?

– Jag tror inte på en bättre framtid
för mig själv. Men barnen ... Om jag
säljer två tidningar per dag finns det
inga goda förutsättningar. Men ba-
ra Gud vet hur det kommer att gå,
vi måste ha tillit till honom.

Klockan närmar sig sju på kvällen
och det är dags att fortsätta jobba en
stund till. På helgerna kan jobba-
den dra ut längre eftersom det bru-
kar finnas flaskor att samla under
nattens sena timmar på stan.

– Under goda nätter kan man
samla ihop allt från fem till sju eu-
ro, säger Costica.

En vanlig veckodag brukar det in-
te vara mödan värt att leta flaskor.
Då avslutar de vanligtvis dagen med
att småningom samlas någonstans
tillsammans med sina landsmän, på
ställen därifrån förhoppningsvis ing-
en jagar bort dem. Under kvällens
sena samvaro skrattar man, skojar
med varandra, och avhandlar allde-
les andra saker än frågan om hur det
är att tillhöra en folkgrupp som är
stigmatiserad på i stort sett alla om-
råden där den försöker existera.

Här sitter de sedan tillsammans

till midnatt, eller senare, tills sta-
dens gator är så tomma att de i nat-
tens mörker kan smuga sig in till den
övergivna byggnaden.

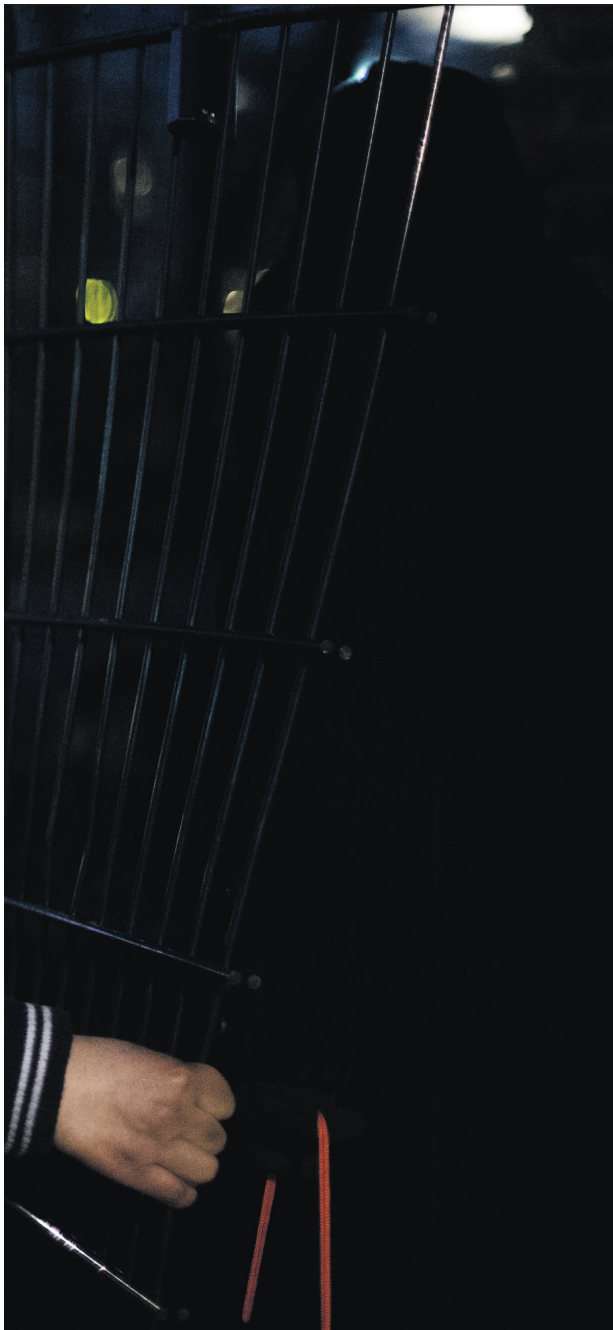
Och det må vara att den mörklag-
da byggnaden luktar vedervärdigt,
att här inte finns tillgång till annat än
hopknödade kläder som tjänar som
madrasser och att det blir trångt när
ett tjugotal trötta ska samsas om ut-
rymmet. Under alla nyckfulla nätter
då regn eller slask öser ner så utgör
den i alla fall ett regn- och vindskyd-
dat utrymme för dem alla.

jeanette.bjorkqvist@ksfmedia.fi,

Twitter: @nettebjorkqvist

evy.nickstrom@ksfmedia.fi

**HBL reser i slutet av månaden tillsam-
mans med Nadja och Costica till de-
ras hemtrakter i Rumänien. Den andra
delen av vår reportagehelhet publice-
ras i maj.**

NATTBONING. Bakom ett
skyddande galler ligger
den byggnad som fungerar
som sovplats för det totalt
östeuropeiska romer som
säljer tidskrifter i Helsin-
fors centrum. Trots att
innanmätet är fullständigt
förfallet så skyddar väggar
och tak åtminstone lite de
nätter det blåser riktigt
kallt eller då det regnar.
Sovplatserna finns i några
rum, sophögarna i några
andra.

Alltid ett utsatt folk

● Romerna, även kallade zigenare
eller resandefolk, lämnade Indien
på 1000-talet. Till Europa kom de
i början av 1400-talet. De såldes
bland annat som slavar i Molda-
vien och dåtida Valakiet, i södra
Rumänien.

● Då de frigavs på 1800-talet för
de ut i Europa, också till Skandi-
navien.

● Flest romer blev kvar i Rumäni-
en och Bulgarien där det lever 2-3
miljoner romer, kanske fler. Siff-
rorna är osäkra eftersom alla barn
inte registreras. Över 60 procent
av de rumäner som lever i fattig-
dom är romer.

● Totalt finns det 10-12 miljoner
romer i Europa.

● I Finland försörjer sig de upp-
skattningsvis några hundra ro-
merna från Rumänien och Bulga-

rien genom att tigga, spela musik,
ströjobba, samla flaskor och säl-
ja tidningar.

● Samhället erbjuder ingen
egentlig service, annat än dagsöp-
pen verksamhet vid Hirundo i Sör-
näs. Här får de duscha, tvätta klä-
der, mathjälp, värme och en vilo-
plats under de timmar på varda-
garna då centret är öppet. Inkvar-
tering erbjuds inte och de allra
flesta är därför förvisade till egna
lösningar.